

**הפצת ספרי בעל הלבושים במחיר מוזל
לע"נ הילד שמעון אליעזר הכהן ע"ה בן יבלחט"א ר' שלמה אשר הכהן
שי' נופילד, נפטר בכ"ט שבט ה'תשנ"ח**

**לתועלת הלומדים הוספנו כמה קטעים אודות פסקי בעל הלבושים ותולדותיו
וציטוטים מספרי רבותינו נשיאנו שנו"נ בפסקיו.**

א

שם הגדולים להחיד"א מערכת גדולים אות מ [פג] מהר"ר מרדכי יפה

[פג] מהר"ר מרדכי יפה אב"ד דק"ק פחנא זקן ויושב בישיבה חיבר עשרה לבושים כמ"ש בהקדמתו ללבוש החור וכלם נדפסו. והוא תלמיד מור"ם בעל ההגה"ה והיה בזמן מהר"ם מלובלין כמבואר בשו"ת מהר"ם הנזכר. ויש לו הגהות על שערי דורא. והרב באר שבע תלמידו:
* * * * *

ב

שם הגדולים להחיד"א מערכת ספרים אות ל [יב] לבוש

[יב] לבוש חיברו הגאון זקן ויושב בישיבה מה' מרדכי יפה תלמיד מור"ם בעל המפה והרב הנזכר בבחרותו היה בויניציא שנת שכ"א מחמת גרוש שהי' בפיה"ס ונפשו אותה ללמוד חכמות למודיות וטבעיות והיה אצל הרב אבוהב קדמון:
ופעם אחת על שלא ענה אמן נדהו הרב אבוהב להרב מהר"ם יפה ואח"כ פייסו וסיפר לו איך נהרג חסיד א' על שלא ענה אמן לברכת כומר א' למלך שהיה החסיד מתפלל מנחה בחצר המלך שהיתה שעה עוברת ולכך התפלל בזוית אחת ולכן נדהו שיתכפר לו מה שלא ענה אמן כי הוא עון חמור כמ"ש בזהר הקדוש וגם אחר שראינו שאפילו במלך ב"ו נתחייב מיתה. זה תורף קצור המעשה הכתוב בס' מוסר קטן שנקרא דרך משה:
ומהר"ם יפה עשה והצליח וחיבר עשרה לבושים. ה' על ד' טורים ולבוש האורה על רש"י ומפרשיו. לבוש שמחה וששון דרשות. לבוש אור יקרות על המורה וקדוש החדש. לבוש אדר היקר על התכונה לבוש אבן יקרה בחכמת הקבלה פי' לספר מהר"ם ריקאנטי ובהקדמתו שם ביאר הכל בפרטות וכל העשרה לבושים נדפסו:
והנה לבוש א"ח חלקו לשנים לבוש התכלת ולבוש החור ועליהם חיבר הרב מהר"א שפירא ס' אליה זוטא. וגם ס' אליה רבה חיברו על הלבוש וא' מתלמידיו סידרו על הש"ע. ולבוש י"ד קראו עטרת זהב ומזכירים אותו הט"ז והש"ך בשם עט"ז. וחיבר על מקצתו הרב חגורת שמואל מתחלת ס' כ"ט עד ס' קי"א. ולבוש א"ה נקרא לבוש הבוץ. ולבוש ח"מ נקרא עיר שושן והרב סמ"ע תדיר מזכירו ומשיג עליו והרב מהר"ר יוסף דיין באמשטרדם כתב בסוף הרי"ף דפוס אמשטרדם שהוא חיבר ספר לישיבה השגות הסמ"ע על הלבוש ובכמה מקומות קורין ס' הלבוש

ולא ש"ע לגירסא לפי שבס' הלבוש הדין יותר באורך ומילתא בטעמא:
 והרב תוספת י"ט חיבר ס' מלבושי י"ט השגות על הרב הלבוש כמ"ש בהקדמת מעדני מלך.
 והרב אליה רבה א"ח הגיע לידו ס' מלבושי יום טוב ומזכירו תדיר. וכמדומה לי שנתברר לי
 מדברי האחרונים כי מלבושי י"ט חיבר הרב ז"ל על כל ד' טורים של הלבוש. ועיין בהקדמת
 מעדני מלך:

לבוש, הרב עיר וקדיש מהר"ם די לונזאנו ז"ל הגיה הגהות על הרב הלבוש וראיתים כ"י. והרב
 הנשיא במצת שמורים קרא להגהות אלו עדי זהב על שם הכתוב המעלה עדי זהב על לבושכן:
 ושמעתי מפום רבנן קדישי שקבלו מרבותיהם שהרב הלבוש ז"ל בג"ע העניש לרב גדול על
 שהתריס כנגדו בלומדו דבריו בלבוש:

* * * * *

ג

לבוש אורח חיים סימן רצא

סעיף ה

יש אומרים כיון דילפינן השלש סעודות מג' פעמים היום דכתיבי גבי מן, והמן איקרי לחם
 דכתיב [שמות טז, טו] הוא הלחם אשר נתן ה' לכם, לפיכך צריכין לעשות כל השלש סעודות
 מפת. ויש אומרים כיון שאין דרך האדם לאכול הסעודה שלישית כל כך בתיאבון, יכול לעשותה
 במיני תרגימא שהוא מאכל העשוי מאחד מחמשת מיני דגן, ויש אומרים אפילו בבשר ודגים,
 ויש אומרים אפילו בפירות סגי, ונראה לי סמך לאלו הדעות מדכתיב בהיום השלישי דממנו
 ילפינן סעודה שלישית, היום לא תמצאוהו, משמע אף אם לא תמצאוהו, ר"ל את המן שהוא
 לחם, מכל מקום אכלו דברים אחרים לצאת ידי חובה, דהא אכלוהו גם כן עליו קאי, מכל
 מקום טוב לעשותה בפת דהוקשו הסעודות להדדי, אלא א"כ הוא שבע ביותר, או במקום שאי
 אפשר לו לאכול פת כגון בערב פסח שחל להיות בשבת, שאסור לו לאכול שום פת לאחר
 מנחה, כדאיתא לקמן בהלכות פסח סימן תמ"ד סעיף א'.

* * * * *

וראה בארוכה שיחת כ"ק אדמו"ר בלקו"ש חכ"א ע' 88-84 שמבאר עפ"י פנימיות התורה למה
 בחב"ד לא מקפידים לאכול סעודה שלישית בפת מיוסד ע"פ ביאורו של הלבוש בנגלה דתורה.

ד

לבוש אורח חיים סימן תרע

סעיף ב

ומפני שלא נמסרו ישראל באותו זמן ביד מושל אחד שהיה מושל עליהם להריגה כמו שהיה
 בימי המן, אלא שבאו האויבים עליהם למלחמה ולא בקשו מהם אלא ההכנעה, ולהיות ידם
 תקיפה על ישראל ולהעבירם על דתם, כידוע ממעשה אנטיוכסיד שלא גזר עליהם להרוג
 ולהשמיד רק צרות ושמדות כדי להמיר דתם, כדרך המלכים המנצחים זה את זה וכובשין אחד
 מדינות חבריהם ומכריחין לאמונתן, ואם היו ישראל מכניעים להם להיות כבושים תחת ידם
 ולהעלות להם מס וחחרים לאמונתם חלילה, לא היו מבקשים יותר, אלא שנתן השם יתברך
 וגברה יד ישראל ונצחום, לכך לא קבעום אלא להלל ולהודות, ולא למשתה ושמחה, כלומר

כיון שהם רצו למנוע אותנו מזה לכפור בדת ח"ו, ובעזרתו יתברך לא הפיקו זממם וגברה ידינו, לכך קבעו אותם לחזור ולשבח ולהודות לו על שהיה לנו לאלהים ולא עזבנו מעבודתו, טו אבל בימי המן שהיתה הגזירה להרוג ולהשמיד את הגופות שהוא ביטול משתה ושמחה, ולא את הנפשות שאפילו המירו דתם ח"ו לא היה מקבל אותם, לכך כשנצלו ממנו קבעו להללו ולשבחו יתברך גם כן על ידי משתה ושמחה, הלכך ריבוי הסעודות שעושים בחנוכה אינן אלא סעודות הרשות. טז ויש אומרים שגם בחנוכה יש קצת מצוה בריבוי הסעודות, וכן נוהגין (י) באלו המדינות, והטעם משום דבאותם הימים היה גם כן חנוכה המזבח (יא) שבמדבר, ונוהגין לומר זמירות ושבחות באותן סעודות ואז הוו סעודות מצוה. ויש אומרים שיש לאכול (יב) יח גבינה וחלב באותן סעודות שהם מפילין שינה על האדם, זכר לנס שנעשה בחלב שהאכילה יהודית את האויב:

* * * * *

וראה בארוכה בלקו"ש ח"י ע' 142-145.

ה

שו"ת צמח צדק אורח חיים סימן סז

להלכות חנוכה סימן תרע"ו בענין סדר הדלקת נר חנוכה

... קיצור. מהגמרא פ"ב דשבת (דכ"ב ע"ב) משמע בין הערבים מדליק החמש נרות כדרך שפסק מהר"מ והש"ע גבי נרות חנוכה. וי"ל שאני התם דאי אפשר בענין אחר. גם י"ל לפי המסקנא א"צ לזה. וגבי הטבת הנרות משמע דמתחיל בנר היותר ימיני והולך ומטיב מימין לשמאל כדרך שכתב הלבוש והט"ז גבי נרות דחנוכה...

* * * * *

עיי"ש באריכות דיון בשיטת הלבוש בסדר הדלקת נרות חנוכה עפ"י הכלל דכל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין.

ו

הסכמת בעל הלבושים לספר באר שבע מאת תלמידו הרב יששכר בער איילינבורג

הסכמת הנאון המופלא ראש
המדברים בכל מקום מוהר"ר
מרדכי יפה ז"ל בעל הלבושים:

מקולות מים רבים אדירים. המה הנבורים.
אשר מעולם אנשי השם אבות
העולם. לבם כפתחו של אולם. הלא המה
משיירי אנשי כנסת הגדולה. בישיבה של
מעלה. כמלאכי אלהים מיכאל וגבריאל.
מתושבי ארץ ישראל. היושבים ראשונה
במלכות שמים. ממעיני הישועה ישאבון מים.

בק"ק צפת תוב"ב. וגם רוב מנין ורוב בנין נאוני עולם ראשי הישיבות בחוצה לארץ כולם
האריכו למעניתם. בא"ר חפרוה שרים במחוקק במשענותם. בהפלגת שבח לתהלה ולשם
ולתפארת של חבור התוספות אשר עשה הנאון מהר"ר יששכר בער י"ץ בר ישראל לזר פרנס
ז"ל מתושבי ק"ק פוזנא על שתי מסכתות והם הוריות ותמיד ועל פרקים רבי' אשר מעולם לא
נשמע ולא נראה תוספות עליהם. נכספה וגם כלתה נפשי לראות גם אני אלה התוספות החדשים
מקרוב באו. אח"כ שלחם אלי כדי לתהות בקנקנם. ולראות מה טיבה על מכונם.

ובאשר עיני ראו את המראה הגדול הזה דבר דיבור על אופניו מסודרים. בסוגיית התוספות
בקושיות ותירוצים סיני ועוקר הרים. מאיר ומנהיר עיני חכמים אדירים. שפתים ישק
משיב דברים נכוחים. בנויים על אדני הבקיאות וחריפות הפלא ופלא מוכיחים. לא הניח דבר
קטן וגדול שם הוא צרוף בכור הזהב מזוקק שבעתים. והיו מתוקים בפי כדבש ונופת צופים
מתרעתיים. אז אמרתי הנאונים הנ"ל הם אמת ותורתם אמת היטיבו כל אשר דברו לכן גם אני
אחריהם באתי לחוק דבריהם. הגם שאינם צריכים לי להסכים עמהם. כי מצוה רבה היא להביא
אלה התוספות מרובה על העיקר במחברת הקדש להדפיסן עם שאר ספרי הקדש שהם כדאי
ללמוד וללמד בכל הישיבות ואין שום ספק אלי כי ישתעשעו בהן התלמידים שהגיעו לפלגות
ראובן גדולים חקרי לב המתאווים לשמוע בקול התורה ואפילו מלאך רע יענה אמן בעל כרחו.
יהי נועם ה' אלהינו עליו ויכונן מעשה ידיו להוציא מחשבתו הטובה למעשה להביאן לבית
הדפוס זו תורה וזו שכרה אוהביה יאכלו פרוי פרי קדש הלולים. והמסיעו לעמוד בימין צדקו
בעבודת הקדש ישא ברכה מאת ה' ויזכה לחוות בנעום ה' ולבקר בהיכלו כולו אומר כבוד פי
המדבר אליכם כותב הסכמה זאת סמוך לשבתא מלכתא הנכנסת ודוחקת בגבולינו למנוחה
ושמחה בפרשת ולתת עליכם היום כה יום הששי י"ד לאדר ראשון השע"ב פה ק"ק פוזנא:

מרדכי נמרא יפה בו א"א ב"ר אברהם זלה"ה

7

רבי מרדכי יפה-תולדות חייו

נולד בפראג בשנת ר"צ לרבי אברהם יפה, רבה של כל מדינת בוהמיה. למד תורה בישיבות פולין מפי הרמ"א והמהרש"ל. בשובו לפראג ייסד שם ישיבה, אולם בשנת שכ"א, גורשו יהודי פראג והוא נדד לאיטליה, שם התגורר כעשר שנים והשתלם בחכמות שונות, בייחוד באסטרונומיה, פילוסופיה ומתמטיקה. כמו כן, למד שם קבלה מפי רבי מתתיהו דלקראט. בשנת של"ב התקבל לרב בהורדנא. משם עבר לרבנות בלובלין ועמד שם בראשות הישיבה הגדולה, ונעשה לאחד מבכירי "ועד שלוש ארצות". משם עבר לרבנות בקרמניץ. בחודש אייר שנת שנ"ב, עם עזיבת המהר"ל את פראג ועבירתו לפחזא, נקרא ר' מרדכי למלא את מקומו ברבנות העיר. נפטר בג' באדר ב' שע"ב. על תלמידיו נמנה רבי ישכר בער איילנבורג, בעל "באר שבע".

הלבושים

ר' מרדכי קרא את עשרת הספרים שחיבר בשם כולל "לבושים" או "לבוש מלכות", בעקבות הפסוק "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות" (אסתר ח' ט"ז). הוא מתחיל את הקדמותיו במילים "אמר התופר" - תופר הלבושים.

הספרים שחיבר:

(א) לבוש התכלת, דיני או"ח ח"א עד הלכות שבת לפי סימני הטוש"ע

(ב) לבוש החור, דיני או"ח מהלכות שבת עד תומו

(ג) לבוש עטרת זהב, דיני יו"ד

(ד) לבוש הבוץ והארגמן, דיני אה"ע

(ה) לבוש עיר שושן, דיני חו"מ

(ו) לבוש האורה, ביאור על רש"י ורא"ם ומפרשי התורה, והוספות על לבושי תכלת וחור

(ז) לבוש שמחה ושושן, דרשות למועדים ורגלים לנישואין ומילות

(ח) לבוש פנת יקרת, באורים ותוס' הגהות על מורה נבוכים לרמב"ם

(ט) לבוש אדר היקר, פירוש על הלכות קדוש החדש לרמב"ם ועל חכמת התכונה

(י) לבוש אבן היקרה, פירוש על הריקאנטי עה"ת

כתב הגהות על הש"ס שנדפסו בהוצאה ווין 1830

על פירושו נכתבו כמה ספרי פירושים (בהם אליה רבא ואליה זוטא מאת רבי אליהו שפירא, חגורת שמואל לרבי שמואל מלנצבורג ועוד). היו מקומות בהם פסקו הלכה על פי פסקיו. מנגד, היו מחכמי ישראל שיצאו נגד ספרו, בהם רבי יום טוב ליפמן הלר בעל "תוספות יום טוב", שכתב כנגדו את הספר "מלבושי יום טוב".